

Zápis ze zasedání Výboru pro práva dítěte
ze dne 1. června 2022

Místo a čas konání: Úřad vlády ČR, Vladislavova 4, místnost FORUM - 9:30 – 12:00

Přítomni: K. Černý, M. Černý (MŠMT), K. Dürichová, M. Ďordž, I. Goldbergerová (Parlament dětí a mládeže ČR), D. Hovorka (připojen online), K. Chábová, P. Kačirková, A. Křístek, K. Lach, V. Magová (MŠP), Á. Němečková, E. Petrová, H. Nová (Spolek rodinněprávních a opatrovnických soudců), M. Prokeš, J. Rácová, A. Redlichová, K. Šimáčková Laurenčíková (předsedkyně a zmocněnkyně vlády pro lidská práva), P. Šuplerová, Š. Tyburcová

Omluveni: J. Provazníková, M. Šimůnková, L. Rybová,

Sekretariát ÚV: J. Španiel, J. Machačka, D. Šmídová (tajemnice Výboru)

Program:

1. Aktuality a priority Výboru na léta 2022 – 2023 (9:30 – 10:00)

2. MPSV (10:00 – 10:45)

- představení priorit a aktivit v rámci CZ PRES
- projednání zbylých závěrečných doporučení Výboru OSN pro práva dítěte – sexuální násilí
- přestávka – (10:45 - 11:00)

3. Ministerstvo spravedlnosti (11:00 – 11:30)

- závěrečná doporučení k rezortu spravedlnosti

4. MŠMT (11:30 – 12:00)

- závěrečná doporučení k rezortu školství

1. Aktuality – pozice zmocněnce/kyně pro lidská práva

Předsedkyně přivítala členy a členky Výboru. Vzhledem k jejímu nedávnému jmenování na pozici zmocněnkyně vlády pro lidská práva poděkovala členstvu za vyjádřenou podporu a potvrdila, že předseda nebo předsedkyně Výboru bude jmenován/a co nejdříve. Předsedkyně dále informovala o organizaci Tiskové konference ke Dni dětí týž den od 13 hodin v Hrzánském paláci. Tisková konference se uskutečnila za přítomnosti českých i ukrajinských dětí ze ZŠ Solidarita a zástupců několika médií. Děti mohly klást dotazy přítomným řečníkům – předsedovi vlády, ministru školství, mládeže a tělovýchovy, zmocněnkyni vlády pro lidská práva i ukrajinskému velvyslanci.¹

¹ Více informací k Tiskové konferenci je k dispozici [zde](#). Její záznam pak lze sledovat [zde](#).

Dále byla přítomnými schválena změna programu – předřazení bodů týkající se gesce Ministerstva spravedlnosti, aby byly projednány na tomto zasedání před odchodem relevantních osob na rodičovskou dovolenou.

Priority Výboru pro práva dítěte na léta 2022 - 2023

Po krátké diskusi byly domluveny následující priority Výboru:

- Participace dětí, participační struktury a aktivní občanství
- Mainstreaming dětských práv
- Dětský ombudsman
- Děti vězněných rodičů
- Opatrovnické soudnictví
- Podpora ohrožených dětí a duševního zdraví
- Práva dětí ve zdravotnických zařízeních
- Práva zranitelných dětí
- Nepřijatelnost tělesného trestání dětí
- Children's budgeting (rozpočtování zaměřené na dítě)
- Transformace systému péče o ohrožené děti včetně deinstitucionalizace

Pro hlasovalo všech 15 v tu dobu přítomných členů a členek.

2. Ke gesci MPSV

a. představení priorit a aktivit v rámci CZ PRES

D. Hovorka představil priority a aktivity MPSV pro nadcházející předsednictví ČR v Radě EU (CZ PRES). Mezi prioritami v oblasti práv dítěte zmínil přijetí opatření na podporu ukrajinských dětí i po konci účinnosti systému dočasné ochrany.

Vzhledem k tomu, že ohrožení chudobou a sociálním vyloučením se v EU pohybuje mezi 20-25% a Agenda 2030 zahrnuje cíl snížit počet takto ohrožených osob v EU o 5 milionů, jedním z hlavních priorit MPSV v rámci předsednictví je i implementace [Záruky pro děti](#). Cílem tohoto dokumentu je za účelem předcházení sociálního vyloučení každému dítěti v EU zaručit přístup k následujícím pěti základním službám:

- vzdělání,
- včasná péče a vzdělávání,
- strava,
- zdravotní péče,
- bydlení.

MPSV k implementaci Záruky pro děti bude organizovat [Konferenci na vysoké úrovni ve dnech 7. – 8. 7. 2022](#).

Dalším z úkolů pak bude na evropské úrovni koordinovat projednání návrhu revidovaného Nařízení Evropského parlamentu o koordinaci systému sociálního zabezpečení. Z rodinných dávek se jedná o přídavek na dítě, rodičovský příspěvek a některé dávky pěstounské péče. Úkolem ČR v rámci CZ PRES je návrh tohoto revidovaného nařízení schválit, příp. předat švédskému předsednictví rozpracované v pokročilé fázi.

Obdobně bude v rámci agendy MV projednáván návrh Nařízení EU k ochraně dětí před pohlavním zneužíváním, které se týká například i kyberšikany na sociálních sítích.

Zmínil i Memorandum k dětem Ukrajiny, které bylo přebráno od FR PRES) a které například vyjasňuje, že by nemělo docházet k osvojení ukrajinských dětí. To je totiž jedna z velkých obav ze strany Ukrajiny.

Tajemnice navázala a vysvětlila konflikty ve vyjednávání závěrů ke Strategii EU o práva dítěte, které se týkaly zejména rozporů s Polskem a Maďarskem a jejich obavami ze zmínění podpory sexuálního vzdělávání a tématu genderové inkluze.

Zmocněnkyně poděkovala za informace a přešla k dalšímu bodu zasedání.

3. Zbýlá Závěrečná doporučení Výboru OSN pro práva dítěte v gesci MPSV – sexuální násilí

V návaznosti na předchozí diskusi bylo do tabulky implementace Závěrečných doporučení Výboru OSN pro práva dítěte ke spojené 5. a 6. pravidelné zprávě České republiky o plnění Úmluvy OSN o právech dítěte jako jedno z nutných opatření doplněno Nařízením EU k boji proti sexuálnímu zneužívání dětí.

Na návrh MPSV pak byla rovněž doplněna novela zákona o sociálně-právní ochraně dětí. Ta bude reagovat na novelu zavádějící věkovou hranici pro umístování nejmenších dětí do pobytové péče, posílí podporu a zrychlení zprostředkování náhradní rodinné péče, nově nastaví oznamovací povinnosti vůči OSPOD, a stanoví nová pravidla pro ověřování a posuzování bezúhonnosti osob pracujících s dětmi v rámci pověření k výkonu SPOD. Stejně tak byla mezi nutná opatření doplněna novelizace zákona o sociálních službách, zejména týkající se úpravy druhů sociálních služeb, včetně služeb pro rodiny s dětmi, změny podmínek pro registraci sociální služby či zpřesnění kvalifikačních předpokladů pro výkon činnosti sociálních pracovníků, sjednocení služeb sociální péče a zavedení standardů kvality péče. MPSV bude o změnách dále informovat. Do mezirezortního připomínkového řízení by novely měly být předloženy v říjnu tohoto roku.

Tajemnice požádala o zaslání základních tezí, které rozešle a zařadí na příští zasedání Výboru.

V. Magová dále informovala o přijetí novely trestních předpisů provedené zákonem č. 130/2022 Sb., která nabyla účinnosti dne 28. 6. 2022. Ta přinese napojení České republiky na nově vznikající evropský systém pro identifikaci členských států EU, které odsoudily osoby, které jsou občany jiných než členských států EU, osobami bez státní příslušnosti nebo osobami, jejíž příslušnost se nepodařilo zjistit. To pak přinese efektivní výměnu informací o odsouzení této skupiny osob.

K dotčené části již nikdo neuplatnil žádné komentáře, a bod tak zmocněnkyně ukončila.

ÚKOL: Rozeslat základní teze novely zákona o SPOD a zařazení jejich projednání na další zasedání Výboru (tajemnice Výboru).

4. Závěrečná doporučení Výboru OSN pro práva dítěte v gesci MSp

a. K zajištění povinného zastoupení všech dětí ve všech soudních řízeních – OSPOD

A. Redlichová zmínila, že v řízeních ve věci péče soudu o nezletilé je dítě vždy zastoupeno procesním opatrovníkem (OSPOD). V ostatních civilních sporech se bude problematikou zabývat pracovní skupina připravující civilní řád soudní, který má budoucnu nahradit občanský soudní řád. Ministerstvo spravedlnosti proto má za to, že v oblasti civilního práva je doporučení Výboru OSN pro práva dítěte již v současnosti naplňováno. Pokud jde o trestní řízení, dětské oběti trestných

činů, jakožto zvlášť zranitelné oběti mají nárok na bezplatnou právní pomoc poskytovanou zmocněncem.

M. Prokeš upozornil, že dle mezinárodních povinností musí být zástupcem advokát, jelikož OSPOD není pro řízení před soudem dostatečně kvalifikovaný.

A. Redlichová vysvětlila, že právě tímto tématem se zabývá Pracovní skupina k přípravě civilního řádu soudního.

b. Právní ochrana dětí starších 15 let před sexuálním násilím, trestní odpovědnost za sexting

A. Redlichová uvedla, že Ministerstvo spravedlnosti právní úpravu v tomto směru považuje za postačující. Všechny vyjmenované trestné činy, na které Závěrečná doporučení poukazují, postihují nežádoucí praktiky se všemi dětmi bez ohledu na jejich věk. Výjimkou je § 187 TZ, který postihuje pouze sexuální praktiky s dětmi mladšími 15 let. Provozba na věk je zde uvedena v návaznosti na skutečnost, že děti starší 15 let věku mají právo o svém pohlavním životě rozhodovat samy. Není proto důvod trestně postihovat dobrovolný pohlavní styk u těchto dětí. Pokud jde o odpovědnost za sexting, pak platí obecná zásada, podle které nemá být trestaná osoba, k jejíž ochraně je příslušné trestněprávní ustanovení určeno.

M. Ďord poté vynesl dotaz k sextingu dětí mladších 15 let.

V. Magová doplnila, že jednání spočívající v zasílání materiálu se sexuálním kontextem mezi dětmi jsou vnímána spíše jako „dětská hloupost“. V praxi je snaha případy tohoto typu řešit cestou osvěty, např. v rámci jednotlivých škol. Ovšem je potřeba rozlišovat případy, kdy takový materiál sdílí dítě, které ho samo pořídilo a je na něm případně vyobrazené, nebo jiné dítě. Vždy bude záviset na konkrétních okolnostech a závažnosti jednání (např. zda byl materiál distribuován dítětem, které na něm není vyobrazeno/nepsalo ho, za jakým účelem byl pořízen atd.). V každém jednotlivém případě je nutné individuální posouzení všech okolností případu a závažnosti jednání a na základě toho zhodnotit, zda je nutné případ řešit, i s ohledem na zásadu subsidiarity trestní represe, prostředky trestního práva a v případě dětí mladších 15 let v rámci systému soudnictví ve věcech dětí mladších 15 let.

M. Černý potvrdil, že tyto věci se řeší na úrovni školy za účasti metodiků prevence či externích odborníků, psychologů, případně kárnými prostředky. Běžně se nevolá Policie ČR ani OSPOD. Jednání se nekriminalizuje.

Zmocněnkyně se dotázala, zda je plánována systematická osvěta k primární prevenci tak, aby nebyla nahodilá a praxe ve školách se nelišila školu od školy.

M. Černý uvedl, že každá škola by měla mít metodika prevence, avšak potvrdil, že někdy je tato pozice zastávána pouze formálně. Školy mají vysokou autonomii. MŠMT se proto snaží tuto pozici posílit, např. stanovit určitý počet hodin práce metodika prevence. Druhou otázkou je certifikace programů primární prevence. Školy za současného nastavení nepoznají, zda je program vhodný, účinný, či naopak až kontraproduktivní. MŠMT proto napříč s MZ vyjednává obnovení certifikace, která byla zrušena z tvrzeného důvodu rozporu se zákonem. Další informace podá u projednávání Závěrečných ustanovení v gesci MŠMT, které jsou plánovány na příští zasedání Výboru.

Výbor se shodl, že právní úpravu lze považovat za dostatečnou.

c. Soudnictví ve věcech mládeže, procesní záruky pro trestně neodpovědné děti

Vzhledem k doporučení týkajícího se prevence kriminality (Doporučení Výboru OSN J48 a)) bylo na návrh Ministerstva spravedlnosti mezi spolupracující rezorty doplněno Ministerstvo vnitra.

V. Magová shrnula, že v rámci trestního řízení mladistvý musí mít vždy obhájce od okamžiku, kdy jsou proti němu použita opatření podle ZSVM nebo provedeny úkony podle trestního řádu (nutná obhajoba). Dětem mladším 15 let, které se dopustily činu jinak trestného, je v rámci řízení před soudem pro mládež rovněž vždy ustanoven opatrovník (advokát). Pokud jde o fázi prověřování, zda se čin jinak trestný stal a zda se ho dopustilo trestně neodpovědné dítě, je otázka povinného právního zastoupení řešena v rámci implementace rozhodnutí EVSP ve věci ICJ proti ČR do právního řádu ČR. Pracovní skupiny se účastní zástupci Nejvyššího soudu, Nejvyššího státního zastupitelství, IKSP, Policejního presidia či Ministerstva vnitra. Práci této pracovní skupiny zastřešuje a legislativní návrh v této oblasti připravuje odbor legislativní MSp.

V. Magová k problematice ochranné výchovy dále uvedla, že novelou zákona č. 220/2021 Sb. došlo ke zrušení možnosti změny ústavní výchovy v ochrannou výchovu a naopak, a to v návaznosti na skutečnost, že tyto dva instituty mají zcela odlišnou účel (ústavní výchova je forma náhradní rodinné péče a smyslem ochranné výchovy je jednak na dítě, které se dopustilo činu jinak trestného nebo trestného činu, intenzivně působit a poskytnout mu výchovné působení s cílem prevence dalšího páchání protiprávního jednání, a jednak ochrana společnosti před jednáním takového dítěte) a není žádoucí je vzájemně proměňovat či zaměňovat.

M. Ďord se dotázal, zda budou přijaty nějaké záruky ochranné výchovy, např. maximální doba jejího trvání a přezkum umístění do ochranné výchovy.

A. Křístek shrnul, že ochranné léčení může být stanoveno na maximálně 2 roky. Analogicky by tedy ochranná výchova měla trvat maximálně 2 nebo 3 roky.

V. Magová zmínila, že ochranná výchova nemá neomezené trvání – její trvání je ohraničeno hned dvěma skutečnostmi – dokud to vyžaduje její účel, nejdéle však do 18. roku věku (s možností jejího prodloužení do 19. roku věku). Návrhové oprávnění (na zrušení ochranné výchovy/propuštění dítěte z ochranné výchovy) má mj. výchovné zařízení, ve kterém je dítě umístěno, a OSPOD, soud rovněž může toto řízení zahájit i ex offio. Samotný výkon opatření je pak v gesci MŠMT.

Zmocněnkyně zhodnotila, že téma ústavní a ochranné výchovy vyžaduje další projednání a navrhla téma otevřít na dalším zasedání, na kterém budou projednávána Závěrečná doporučení v gesci MŠMT.

- *Zmocněnkyně musela zasedání opustit a předala jeho vedení tajemnici Výboru -*

d. Zákaz dětských dluhů

A. Redlichová vysvětlila, že novela občanského zákoníku a souvisejících zákonů (zákon č. 192/2021) s účinností od 1. 7. 2021 měla právě za účel předcházet vzniku tzv. dětských dluhů. Tato novela zakazuje vznik dětského dluhu, zakotvuje ručení zákonného zástupce dítěte a nezpůsobilost osoby mladší 13 let nést majetkové důsledky škody. Za škodu pak odpovídá osoba, která nad nezletilým zanedbala náležitý dohled. Dále novela na ochranu dětí zakázala vydání rozsudku pro zmeškání proti dítěti.

Tajemnice se dotázala, zda v současné právní úpravě členstvo vidí nedostatky.

Výbor považoval současnou právní úpravu za dostatečnou.

e. Hromadné žaloby

A. Redlichová shrnula, že v současnosti probíhá implementace směrnice EU k vytvoření mechanismu kolektivního odškodnění, pro jejíž transpozici byla stanovena lhůta 25. 12. 2022. Zástupné žaloby mohou podávat kvalifikované subjekty, kterými v ČR budou nevládní neziskové organizace akreditované Ministerstvem spravedlnosti. V ČR pak bude platit opt-in model, poškození se budou muset přihlásit kvalifikovanému subjektu, aby je ve věci zastupoval. Česká republika pak zvolila minimální rozsah implementace. Ten znamená zavedení hromadných žalob pro spotřebitelské spory. Podle toho, jak se model osvědčí, by pak mohla být možnost podání hromadné žaloby rozšířena např. i na záležitosti práv dítěte.

K. Lach tento krok přivítal.

Tajemnice se dotázala, zda Výbor souhlasí s návrhem Ministerstva spravedlnosti posečkat na vyhodnocení účinnosti hromadných žalob ve spotřebitelských sporech, či by měla být tato možnost rozšířena i na práva dítěte.

A. Křístek se přiklonil k posečkání.

Výbor souhlasil a vyjádřil se pro posečkání.

f. Děti vězněných rodičů

V rámci krátké diskuse bylo potvrzeno, že vzhledem ke skutečnosti, že téma je řešeno na více platformách, bude k tomuto tématu svolána užší pracovní skupina, která bude sdružovat všechny relevantní partnery, kteří již svůj zájem o spolupráci vyjádřili skrze zmocněnkyni.

ÚKOL: Svolat pracovní skupinu k tématu dětí uvězněných rodičů a přizvat všechny relevantní aktéry (tajemnice Výboru do konce srpna 2022).

g. Ratifikace Istanbulské úmluvy

A. Redlichová informovala, že se jedná o politické téma. Původní termín pro předložení návrhu na ratifikaci Istanbulské úmluvy byl posunut, a to na 31. 1. 2023.

M. Prokeš podpořil plnou ratifikaci Istanbulské úmluvy a zdůraznil, že právní úprava ČR není dostatečná.

Výbor vzal na vědomí nový termín pro předložení návrhu na ratifikaci Istanbulské úmluvy.

h. Povědomí o OPIC

E. Petrová představila záložku [Smluvní orgány OSN na webu Portál justice](#), pod kterou jsou shrnuty důležité informace k podávání oznámení ke smluvním orgánům OSN, včetně Výboru OSN pro práva dítěte, i již vydané názory jednotlivých Výborů OSN. Přislíbila, že na portálu k lidským právům, který Kancelář vládního zmocněnce na Ministerstvu spravedlnosti s dalšími institucemi připravuje, pak budou všechny důležité materiály včetně překladů všech obecných komentářů.

5. Různé

Nad rámec programu došlo k představení místopředsedkyně Parlamentu dětí a mládeže ČR Isabel Goldbergerové. Mezi společnými tématy Parlamentu a Výboru uvedla sexuální násilí a kyberšikanu.

K. Černý krátce představil strukturu v 8 krajích a práce na podpoře vzniku parlamentů i v dalších krajích. Poznamenal organizaci série lokálních workshopů o participaci mládeže, která byla zakončena v Poslanecké sněmovně 28. Seminářem k plnění Úmluvy o právech dítěte. Národní skupina pak následně připravila výstup zmiňující nejpalčivější témata – dětský ombudsman, kyberšikana a nutnost zajištění kvalifikovaných výchovných poradců vzbuzujících důvěru.

ÚKOL: Tajemnice rozešle výstupy Parlamentu dětí a mládeže ČR.

6. Závěrečná doporučení k rezortu školství

a. předškolní vzdělávání dostupné všem dětem

M. Černý uvedl, že všechna doporučení Výboru OSN jsou obsažena ve Strategii vzdělávací politiky 2030+. Konkrétně k první části doporučení I42 e) (přidělení dostatečných státních prostředků na rozvoj předškolního vzdělávání) připomenul, že zajištění potřebných kapacit MŠ (Strategie 2030+: Klíčová aktivita 1.3.), je jednou z pěti podporovaných aktivit podporovaných v rámci Integrovaného regionálního operačního programu (IROP) 2021-27, jehož realizace spadá do gesce MMR. MŠMT tedy považuje doporučení za plněné, nicméně potýkají se s problémem, že se organizace o granty nehlásí.

K druhé části doporučení (vytvoření odpovídajícího počtu zařízení péče o děti se zvláštní pozorností na děti ze sociálně a finančně znevýhodněných situací) Výbor informoval o existenci zvláštní výzvy k podpoře stravování a dalším aktivitám v Ústeckém a Karlovarském kraji, které byly vyhodnoceny jako nejvíce znevýhodněné kraje.

Problematiku Desegregace romských dětí rovněž odkázal na Strategii 2030+ (strategická linie 2.2). Uvedl, že za nejefektivnější opatření považují cílené financování. Z tohoto důvodu MŠMT vytypovalo 400 nejvíce problematických ZŠ, kterým je za tímto účelem automaticky poskytnuta extra finanční i metodická podpora.

A. Němečková se dotázala, zda proběhla komunikace s obcemi, proč se o dotace nehlásí.

M. Černý odpověděl, že MŠMT stanovuje pravidla, avšak naráží na decentralizovaný systém školství. Školy disponují vysokou mírou autonomie a za kapacity škol odpovídá obec s rozšířenou působností. MŠMT tak na některé kroky nemá kompetence, nicméně se zástupci obcí a krajů jednají.

Tajemnice poznamenala, že na problém nemožnosti přímého řízení subjektů v terénu naráží Výbor i v rámci řešení problematických otázek v gesci jiných rezortů. Vzhledem k naplněnému času pro zasedání nicméně musela poděkovat přítomným za účast a ukončila zasedání s tím, že v počatých diskusích se bude pokračovat na dalším zasedání.
